

Bijlagen

Roep om een overheid die verantwoordelijkheid neemt

Burgers over de verdeling van verantwoordelijkheden
bij grote maatschappelijke opgaven

Fieke Wagemans
Sabine Peters

m.m.v.
Anja Steenbekkers
Stella Hoff

Inhoud

A	Steekproef en vragenlijst	3
A.1	Aanvullende informatie over steekproef en weging.....	3
A.2	Vragenlijst.....	6
B	Tabellen per opgave en naar politieke oriëntatie	32
B.1	Gezond leven.....	32
B.2	Leven Lang Ontwikkelen	34
B.3	Duurzaam energiegebruik.....	36
B.4	Hulp verlenen	39
B.5	Bestaanszekerheid	41
B.6	Politieke oriëntatie	43

A Steekproef en vragenlijst

A.1 Aanvullende informatie over steekproef en weging

In hoofdstuk 2 van het rapport geven wij de meest belangrijke informatie over de steekproef en weging. In deze bijlage vullen wij dit aan met enkele details.

Bij de steekproefselectie binnen het LISS-panel hanteren we de restrictie dat er slechts één persoon per huishouden kan deelnemen en dat diegene minimaal 18 jaar oud moet zijn. Hiermee voorkomen we dat samenhang in beantwoording door twee of meer respondenten (vaak partners) binnen een huishouden kan optreden. Daarnaast werd er voor twee groepen extra geworven. Ten eerste werden er 50 extra jongeren tussen de 18 en 24 jaar oud geworven, omdat we weten dat deze groep ondergerepresenteerd is in het LISS-panel. Ten tweede werden er 25 extra ondernemers geworven, omdat zij een belangrijke groep voor toekomstig SCP-onderzoek vormen.

De data voor de huidige vragenlijst werden verzameld in september 2022. Van de ruim 4500 genodigden namen 3321 respondenten deel aan onze vragenlijst (deelnemingspercentage van 73%). Ondanks dat er al veel aandacht aan representativiteit is besteed in de dataverzameling, is er aanvullend een weging toegepast om een nog betere representatie van de Nederlandse samenleving te verkrijgen. Dit betekent dat de data van sommige deelnemers die deel uitmaken van ondergerepresenteerde groepen, zwaarder meewegen in de analyses. De data is gewogen naar geslacht, leeftijd, opleidingen huishoudsamenstelling. Zie tabel A.1 voor een verdeling naar deze kenmerken in onze steekproef met en zonder weging, in vergelijking met de populatiekenmerken zoals bekend bij het CBS. Zie daarnaast figuur A.1 voor de frequentieverdeling van de weefactor.

De vragenlijst werd in drie fasen getest, waarbij de vragenlijst na elke fase verder werd aangescherpt alvorens naar de volgende fase te gaan. De eerste twee fasen behelsden een cognitieve test. Bij een dergelijke test kijken onderzoekers of deelnemers de vragen goed begrijpen en deze interpreteren zoals ze bedoeld zijn. Dat hebben we allereerst gedaan met een taalambassadeur (een ervaringsdeskundige) en ambassadeur laaggeletterdheid van Stichting ABC. Vervolgens is de vragenlijst breder getest onder twaalf deelnemers die verschilden in leeftijd, geslacht, opleiding, arbeidsmarktpositie en migratieachtergrond. Tenslotte volgde een pilot test met 214 respondenten in een apart panel van Centerdata, het Centerpanel. Deze werd gebruikt om na te gaan of bepaalde vragen veel ‘weet ik niet’ antwoorden kregen, of weinig variatie in antwoorden lieten zien¹. Ook werd respondenten gevraagd de vragenlijst als geheel te evalueren, onder andere op de moeilijkheid en duidelijkheid van de vragen en uitleg. De antwoordopties gingen daarbij van 1 ‘beslist niet’ tot 5 ‘beslist wel’. Het antwoorden op vragen werd door sommigen als moeilijk ervaren, 17% vond dat ‘beslist wel’ het geval. Daartegenover vond 22% dit ‘beslist niet’ het geval. Er was meer consensus over de duidelijkheid van zowel de vragen als de introducties. Bijna een derde vond de vragen ‘beslist wel’ duidelijk (slechts 2% ‘beslist niet’) en een kwart vond de introducties en uitleg ‘beslist wel’ duidelijk (slechts 1% ‘beslist niet’).

¹ Weinig variatie in antwoorden werd niet voor iedere vraag als problematisch beschouwd, zoals het geval is bij de grote mate van consensus over het belang van opgaven.

Tabel A.1 Belangrijke persoonskenmerken in de steekproef: geslacht, leeftijd, opleiding en huishoudsamenstelling, voor en na weging (in procenten)^a

	voor weging	na weging	StatLine 2021
geslacht			
man	47	49	49,5
vrouw	53	51	50,5
leeftijd			
18-24 jaar	4	10	10,8
25-34 jaar	10	17	16,2
35-44 jaar	13	15	16,3
45-54 jaar	14	17	17,1
55-64 jaar	21	17	17,2
65-74 jaar	38	24	14,1
75+			9,6
opleiding			
basisschool, vmbo ^b	24	28	27,8
havo, vwo, mbo ^c	34	37	37,1
hbo, wo	42	36	35,2
huishoudsamenstelling			
alleenwonend	31	38	38,5
samenwonend zonder kind(eren)	41	29	29
samen- of alleenwonend met kind(eren)	28	33	32,5

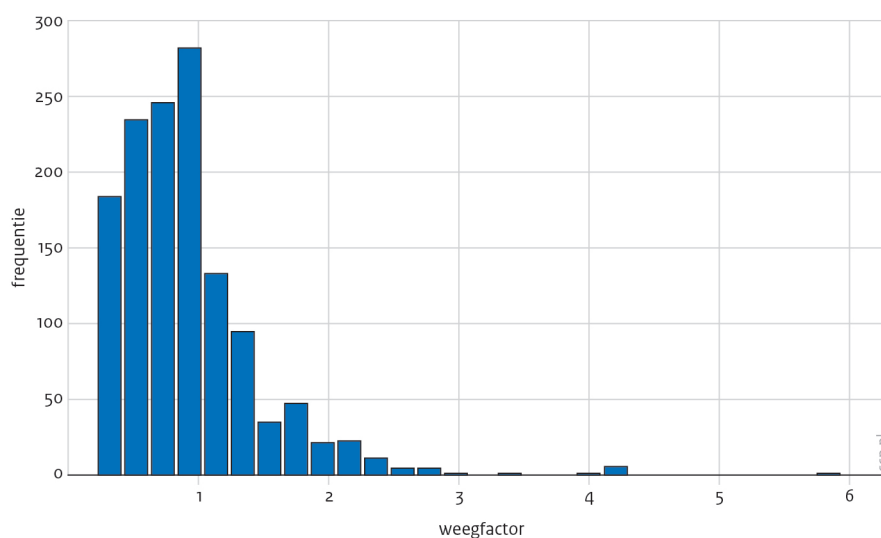
a De verdeling is gebaseerd op de verdeling in de Nederlandse samenleving, weergegeven in de kolom 'StatLine 2021'.

b Dit is een grove categorisering. Het refereert naar het basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

c Dit is een grove categorisering. Het refereert naar de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).

Bron: CBS (Statline 2021) en SCP (VV2022)

Figuur A.1 Steekproef: frequentieverdeling van de weegfactor

Bron: SCP (VV2022)

Tabel A.2 Maatschappelijke organisaties per maatschappelijke opgave, die dienden als voorbeelden in de vragenlijst

maatschappelijke opgave	maatschappelijke organisaties
gezond leven	voorlichtingsbureau voor de voeding, consumentenbond, consultatiebureaus, patiëntenverenigingen, sportverenigingen
leven lang ontwikkelen	vakbonden en werkgeversverenigingen, ouderenbonden en onderwijsinstellingen (scholen en instellingen voor beroepsonderwijs en universiteiten)
duurzaam energiegebruik	Milieu Centraal, Stichting Natuur en Milieu en Natuurfederaties
hulp verlenen	vrijwilligersorganisaties, Stichting de Zonnebloem, ouderenbonden, buurtinitiatieven of kerken en andere religieuze organisaties
bestaanszekerheid	vakbonden, kerken en andere religieuze organisaties, de Sociale Verzekeringsbank en organisaties zoals Stichting Leergeld of de voedselbank

Bron: SCP (VV2022)

A.2 Vragenlijst

Inleiding vragenlijst

Veel mensen zien grote problemen in de samenleving waar ze graag oplossingen voor willen.

Denk aan problemen zoals een slechte gezondheid, armoede of klimaatverandering.

Oplossingen kunnen komen van de volgende partijen: de overheid (landelijk of gemeentelijk), bedrijven, maatschappelijke organisaties of van mensen zelf.

Het kan ook zijn dat al deze partijen voor een gedeelte verantwoordelijk zijn om een probleem op te lossen.

Met verantwoordelijkheid bedoelen wij dat er actie wordt verwacht van deze partijen, of dat er een afspraak is wat elke partij zou moeten doen.

Ieder kan op zijn eigen manier verantwoordelijkheid nemen.

De overheid bijvoorbeeld, kan hiervoor gebruik maken van wetten, belastingen of subsidies.

En burgers kunnen bijdragen door hun tijd, energie of kennis te steken in de oplossing van een probleem.

Hierover gaat deze vragenlijst.

Blok o. Algemene vragen

Vo.1 t/m Vo.10

We zijn eerst benieuwd hoe u denkt over een aantal algemene uitspraken over verantwoordelijkheid. Hoe oneens of eens bent u het met elke uitspraak?

	helemaal oneens	oneens	niet eens, niet oneens	eens	helemaal eens	ik weet het niet
De overheid bemoeit zich met te veel zaken.						
De overheid zou meer moeten overlaten aan burgers zelf.						
De overheid is te veel van mij gaan vragen.						
Mensen kunnen erop vertrouwen dat de overheid grote problemen in de samenleving aanpakt.						

De maatregelen van de overheid pakken over het algemeen goed uit.						
Gemeenten kunnen burgers beter helpen dan de landelijke overheid.						
De overheid moet bedrijven verplichten om bij te dragen aan gemeenschappelijke doelen, zoals een schone leefomgeving.						
De samenleving zou niet afhankelijk moeten zijn van bedrijven voor gemeenschappelijke zaken zoals zorg, wonen en energie						
Mensen moeten zo min mogelijk leunen op de overheid.						
Mensen doen alleen iets voor de samenleving als de overheid dit verplicht stelt.						

Vo.11 Als u de overheid één verbeterpunt mee zou mogen geven, wat zou dat dan zijn?
U kunt hieronder uw antwoord opschrijven.

Het volgende deel van de vragenlijst gaat over verantwoordelijkheden wat betreft gezond leven.

Blok 1: Gezond leven

Veel mensen vinden een gezond lichaam en een gezonde geest erg belangrijk.

Ook voor de samenleving is het belangrijk dat mensen zo gezond mogelijk zijn en leven.

V1.0 Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat mensen in Nederland zo gezond mogelijk leven?

- ☐ helemaal niet belangrijk
- ☐ niet belangrijk
- ☐ niet onbelangrijk, niet belangrijk
- ☐ belangrijk
- ☐ heel erg belangrijk
- ☐ ik weet het niet

Het doel van de overheid is om te **voorkomen dat mensen ziek worden en dat mensen zo lang mogelijk gezond blijven door zo gezond mogelijk te leven.**

Dit is hoe de overheid naar gezond leven kijkt. Het zou kunnen dat u er heel anders over denkt.

V1.1 Hoe oneens of eens bent u het ermee dat de overheid tot doel heeft dat mensen zo gezond mogelijk leven?

- ☐ helemaal oneens
- ☐ oneens
- ☐ niet eens, niet oneens
- ☐ eens
- ☐ helemaal eens
- ☐ ik weet het niet

V1.2a t/m V1.2e

We vragen eerst hoe u denkt dat de situatie nu is.

Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de partijen hieronder nu om ervoor te zorgen dat mensen zo gezond mogelijk leven?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woordelijk- heid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: voorlichtingsbureau voor de voeding, consumentenbond, consultatiebureaus, patiëntenverenigingen of sportverenigingen.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

V1.3a t/m V1.3e

Stel dat u het voor het zeggen hebt in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de partijen hieronder dan willen geven om ervoor te zorgen dat mensen zo gezond mogelijk leven?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: voorlichtingsbureau voor de voeding, consumentenbond, consultatiebureaus, patiëntenverenigingen of sportverenigingen.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V1.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

V1.4 Volgens u zouden burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid bij gezond leven moeten hebben. Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers...

- o om gezond gedrag en gewoontes aan te leren, bijvoorbeeld door gezonder te eten of meer te bewegen
- o om ongezond gedrag en gewoontes af te leren, bijvoorbeeld door minder suiker, vet of alcohol te gebruiken
- o om zelf mee te betalen aan gezond leven, bijvoorbeeld door een sportschoolabonnement te nemen
- o om hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij de huisarts, diëtist of psycholoog
- o om zelf in actie te komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door ongezonde producten te boycotten
- o om bekenden aan te spreken als ze ongezond gedrag laten zien
- o om informatie te zoeken over hoe je gezonder kunt leven, bijvoorbeeld op internet of door het lezen van etiketten op producten
- o anders, namelijk...

Routing: Intro 1.5A alleen gebruiken als V1.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

Intro 1.5A U zegt dat burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om zo gezond mogelijk te leven. Misschien neemt u hier zelf ook al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 1.5B alleen gebruiken als V1.3a burgers = 'geen verantwoordelijkheid'

Intro 1.5B U zegt dat burgers geen verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om zo gezond mogelijk te leven. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 1.5C alleen gebruiken als V1.3a burgers = 'ik weet het niet'

Intro 1.5C U zegt niet te weten of burgers een verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om zo gezond mogelijk te leven. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

V1.5 Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik zou alleen meer verantwoordelijkheid nemen om zo gezond mogelijk te leven..

- ☐ als ik hier voldoende geld voor heb
- ☐ als ik hier voldoende tijd voor heb
- ☐ als het niet te moeilijk is
- ☐ als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier
- ☐ als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg
- ☐ als het me weinig moeite kost
- ☐ als mensen die ik ken het ook doen
- ☐ anders, namelijk..
- ☐ ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen
- ☐ ik doe al het maximale

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V1.3b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V1.3c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V1.6 Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om mensen zo gezond mogelijk te laten leven.

Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid moet..

- ☐ mogelijkheden bieden om meer te bewegen, bijvoorbeeld door meer sportvoorzieningen op straat of in parken
- ☐ gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld door fruit en groente of sportlidmaatschappen goedkoper te maken
- ☐ ongewenst gedrag ontmoedigen, bijvoorbeeld door zoetigheid, tabak en alcohol duurder te maken
- ☐ zorgen dat scholen aan kinderen leren wat gezond leven is, bijvoorbeeld door afspraken over tussendoortjes, lunch en traktaties
- ☐ voorlichting geven over gezond leven
- ☐ zorgen dat bedrijven het gemakkelijker maken om gezond te leven, bijvoorbeeld door goede informatie op verpakkingen te geven

- regels opleggen die gezond gedrag verplicht stellen of ongezond gedrag verbieden, bijvoorbeeld door een verbod op roken op terrassen
- regels opleggen aan bedrijven om gezonde producten te maken
- het organiseren van gezond leven loslaten en aan burgers overlaten anders, namelijk...

Het volgende deel van de vragenlijst gaat over verantwoordelijkheden wat betreft een leven lang leren en ontwikkelen.

Blok 2: Een leven lang ontwikkelen

De samenleving verandert snel.

De opleiding die iemand in zijn of haar jeugd heeft gevolgd is niet altijd voldoende om bij te blijven. Mensen zijn geneigd zich pas bij te scholen als ze hun baan dreigen te verliezen of al werkloos zijn.

Mensen zouden meer controle kunnen hebben over hun carrière en leven als ze zich blijven ontwikkelen.

V2.0 Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat mensen in Nederland blijven leren en zich blijven ontwikkelen?

- helemaal niet belangrijk
- niet belangrijk
- niet onbelangrijk, niet belangrijk
- belangrijk
- heel erg belangrijk
- ik weet het niet

Het doel van de overheid is dat **mensen het blijven leren en zichzelf ontwikkelen zien als een normaal onderdeel van het werken en leven.**

Dit is hoe de overheid ernaar kijkt.

Het zou kunnen dat u er heel anders over denkt.

V2.1 Hoe eens of oneens bent u het ermee dat de overheid tot doel heeft dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen?

- helemaal oneens
- oneens
- niet eens, niet oneens
- eens
- helemaal eens
- ik weet het niet

V2.2a t/m V2.2e

We vragen eerst **hoe u denkt dat de situatie nu is**.

Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de partijen hieronder nu om ervoor te zorgen dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woorde- lijkheid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woorde- lijkheid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: voorlichtingsbureau voor de voeding, consumentenbond, consultatiebureaus, patiëntenverenigingen of sportverenigingen.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

V2.3a t/m V2.3e

Stel dat u het voor het zeggen hebt in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de partijen hieronder dan willen geven om ervoor te zorgen dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woorde- lijkheid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: voorlichtingsbureau voor de voeding, consumentenbond, consultatiebureaus, patiëntenverenigingen of sportverenigingen.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V2.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

V2.4 Volgens u zouden burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om te blijven leren en zich te blijven ontwikkelen. Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers...

- ☐ om zelf ontwikkelingen in hun eigen werk bij te houden
- ☐ om op eigen kosten een cursus of opleiding te volgen
- ☐ om de werkgever te vragen om bij te dragen aan kosten voor een cursus of opleiding
- ☐ om hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij collega's of bij organisaties zoals het UWV
- ☐ om eigen vaardigheden en kennis actief door te geven aan anderen
- ☐ om bekenden aan te spreken als die te weinig doen om zich te blijven ontwikkelen
- ☐ om informatie te zoeken over kansen voor eigen bijscholing of omscholing
- ☐ anders, namelijk...

Routing: Intro 2.5A alleen gebruiken als V2.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

Intro 2.5A U zegt dat burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om te blijven leren en ontwikkelen. Misschien neemt u hier zelf ook al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 2.5B alleen gebruiken als V2.3a burgers = 'geen verantwoordelijkheid'

Intro 2.5B U zegt dat burgers geen verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om te blijven leren en ontwikkelen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 2.5C alleen gebruiken als V2.3a burgers = 'ik weet het niet'

Intro 2.5C U zegt niet te weten of burgers een verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om te blijven leren en ontwikkelen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

V2.5 Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik zou alleen meer verantwoordelijkheid nemen om te blijven leren en mezelf te blijven ontwikkelen...

- ☐ als ik hier voldoende geld voor heb
- ☐ als ik hier voldoende tijd voor heb
- ☐ als het niet te moeilijk is
- ☐ als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier
- ☐ als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg
- ☐ als het me weinig moeite kost
- ☐ als mensen die ik ken het ook doen
- ☐ anders, namelijk...

- ☐ ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen

- ☐ ik doe al het maximale

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V2.3b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V2.3c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V2.6 Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen.

Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid moet...

- ondersteuning bieden, bijvoorbeeld mensen informeren over het aanbod van cursussen voor bijscholing of omscholing
- gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld via een financiële vergoeding vooraf of na afronding van een cursus
- voorlichting geven over mogelijkheden voor het blijven leren en ontwikkelen
- advies geven over welke beroepen tot goede baankansen leiden
- zorgen dat opleidingscentra door het hele land verschillende opleidingen aanbieden
- regels stellen, bijvoorbeeld verplicht stellen dat mensen elke 5 jaar een bijscholingscursus afronden
- het organiseren van blijven leren en ontwikkelen loslaten en aan burgers overlaten
- anders, namelijk...

Het volgende deel van de vragenlijst gaat over verantwoordelijkheden wat betreft duurzamer energieverbruik.

Blok 3: Duurzamer energiegebruik

Door opwarming van de aarde is het klimaat aan het veranderen.

Het wordt droger en warmer, terwijl stormen en regenbuien heftiger worden.

Internationaal zijn er afspraken gemaakt om verdere klimaatverandering te voorkomen.

Eén manier om verdere opwarming van de aarde tegen te gaan, is door groene energie te gebruiken, zoals zon- en windenergie.

V3.0 Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt?

- helemaal niet belangrijk
- niet belangrijk
- niet onbelangrijk, niet belangrijk
- belangrijk
- heel erg belangrijk
- ik weet het niet

Ook de Nederlandse overheid heeft als doel om **het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer te maken**.

Dit is hoe de overheid ernaar kijkt.

Het zou kunnen dat u er heel anders over denkt.

V3.1 Hoe eens of oneens bent u het ermee dat de overheid tot doel heeft om het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer te maken?

- helemaal oneens
- oneens
- niet eens, niet oneens

- eens
- helemaal eens
- ik weet het niet

V3.2a t/m V3.2e

We vragen eerst hoe u denkt dat de situatie nu is.

Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de partijen hieronder nu om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: Milieu Centraal, Stichting Natuur en Milieu en Natuurfederaties.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

V3.3a t/m V3.3e

Stel dat u het voor het zeggen hebt in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de partijen hieronder dan willen geven om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt?

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: Milieu Centraal, Stichting Natuur en Milieu en Natuurfederaties.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V3.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

V3.4 Volgens u zouden burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt.

Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers...

- om duurzaam gedrag en gewoontes aan te leren, bijvoorbeeld door de fiets te pakken in plaats van de auto, korter te douchen of minder te vliegen.
- om zelf mee te betalen aan verduurzaming, bijvoorbeeld door zelf te betalen voor energiezuinige lampen of het isoleren van een huis
- om hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij een energieadviseur
- om zelf in actie te komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door samen met buurtbewoners zonnepanelen te laten plaatsen
- om bekenden aan te spreken als ze niet-duurzaam gedrag vertonen
- om informatie te zoeken over de veranderingen die nodig zijn om duurzamer te leven
- anders, namelijk...

Routing: Intro 3.5A alleen gebruiken als V3.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

Intro 3.5A U zegt dat burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt. Misschien neemt u hier zelf ook al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 3.5B alleen gebruiken als V3.3a burgers = 'geen verantwoordelijkheid'

Intro 3.5B U zegt dat burgers geen verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 3.5C alleen gebruiken als V3.3a burgers = 'ik weet het niet'

Intro 3.5C U zegt niet te weten of burgers een verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

V3.5 Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik zou alleen meer verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat het energiegebruik duurzamer wordt...

- als ik hier voldoende geld voor heb
- als ik hier voldoende tijd voor heb
- als het niet te moeilijk is
- als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier
- als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg
- als het me weinig moeite kost
- als mensen die ik ken het ook doen
- anders, namelijk...

- ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen

- ik doe al het maximale

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V3.3b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V3.3c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V3.6 Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat het energiegebruik in de Nederlandse samenleving duurzamer wordt.

Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid moet...

- burgergroepen met geld en advies ondersteunen bij het opzetten van een eigen grote zonneweide of windmolenpark
- zorgen dat burgers mee kunnen praten en denken bij plannen voor zonneweides of windenergieprojecten in de woonomgeving
- voorlichting geven over duurzaam energiegebruik, bijvoorbeeld via buurtbijeenkomsten of via folders
- Burgers en bedrijven via wetten verplichten tot zuinig energiegebruik
- met subsidies buitenlandse bedrijven lokken om te investeren in duurzame energieprojecten in Nederland
- woningcorporaties en particuliere verhuurders verplichten om woningen te verduurzamen
- het organiseren van duurzamer energiegebruik in de Nederlandse samenleving loslaten en aan burgers overlaten anders, namelijk...

V3.7a t/m V3.7e

Het **opwekken van groene energie** is belangrijk voor een duurzamer energiegebruik in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld door zon- of windenergie op te wekken via grootschalige zon- en windenergieprojecten.

Stel dat **u het voor het zeggen hebt** in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de volgende partijen willen geven om te zorgen voor het opwekken van groene energie in zulke projecten?

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woorde- lijkheid	3 redelijk wat verant- woorde- lijkheid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten ①							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① En andere regionale overheden, zoals samenwerkingsverbanden van gemeenten en waterschappen.

① Voorbeelden zijn: Milieu Centraal, Stichting Natuur en Milieu en Natuurfederaties.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V3.7a burgers ≥ 1 & ≤ 5

V3.8a Volgens u zouden burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om te zorgen voor het opwekken van groene energie in zon- en windenergieprojecten.

Wat zijn voor u de belangrijkste redenen daarvoor?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Burgers kunnen...

- zorgen dat iedereen mee kan doen
- zorgen dat iedereen meeprofiteert
- het risico dragen
- zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld
- zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten
- kennis en vaardigheden inbrengen
- betrouwbare informatie geven
- zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden
- zorgen voor de benodigde financiële investering
- rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze
- anders, namelijk...

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V3.7b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V3.7c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V3.8b Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om te zorgen voor het opwekken van groene energie in zon- en windenergieprojecten. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen daarvoor?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid kan...

- zorgen dat iedereen mee kan doen
- zorgen dat iedereen meeprofiteert
- het risico dragen
- zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld
- zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten
- kennis en vaardigheden inbrengen
- betrouwbare informatie geven
- zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden
- zorgen voor de benodigde financiële investering
- rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze
- anders, namelijk...

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V3.7d bedrijven ≥ 1 & ≤ 5

V3.8c Volgens u zouden bedrijven een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om te zorgen voor het opwekken van groene energie in zon- en windenergieprojecten.

Wat zijn voor u de belangrijkste redenen daarvoor?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Bedrijven kunnen..

- zorgen dat iedereen mee kan doen
- zorgen dat iedereen meeprofiteert
- het risico dragen
- zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld
- zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten
- kennis en vaardigheden inbrengen
- betrouwbare informatie geven
- zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden
- zorgen voor de benodigde financiële investering
- rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze
- anders, namelijk...

V3.9a t/m V3.9g

Mensen hebben verschillende verwachtingen over wat er zal gebeuren als Nederland overstapt op duurzame energie. Hoe verwacht u dat onderstaande punten zullen gaan veranderen als dit gebeurt?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende punten

	0 gaat erop achteruit	1	2	3	4	5 blijft gelijk	6	7	8	9	10 gaat erop vooruit	ik weet het niet
de Nederlandse economie												
de natuur en het milieu												
de kwaliteit van Nederlandse woningen												
de kwaliteit van het landschap												
de kwaliteit van mijn eigen woonomgeving												
de financiële situatie van de mensen in Nederland												
mijn eigen financiële situatie												

V3.10 Als Nederland overstapt op duurzame energie, wordt het verschil tussen arm en rijk in Nederland volgens u dan:

1. veel kleiner
2. kleiner
3. blijft gelijk
4. groter
5. veel groter
- ik weet het niet

Het volgende deel van de vragenlijst gaat over verantwoordelijkheden wat betreft hulp verlenen.

Blok 4: Hulp verlenen

Er is een tekort aan geld en personeel in de gezondheidszorg. Een oplossing hiervoor kan zijn dat burgers meer hulp bieden aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen.

Denk bijvoorbeeld aan mantelzorg zoals langdurige hulp en zorg voor ouders, een kind met beperkingen of een zieke buur of vriend. Dit kan lichamelijke zorg of geestelijke steun zijn, maar ook praktische hulp zoals de administratie regelen of een boodschap doen. Met langdurige hulp bedoelen we voor drie maanden of langer.

V4.0 Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat mensen langdurig hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen?

- ☐ helemaal niet belangrijk
- ☐ niet belangrijk
- ☐ niet onbelangrijk, niet belangrijk
- ☐ belangrijk
- ☐ heel erg belangrijk
- ☐ ik weet het niet

Het doel van de overheid is dat **mensen meer zelf hulp verlenen**, zodat er minder professionele zorg nodig is en de zorg dus minder wordt belast.

Dit is hoe de overheid ernaar kijkt.

Het zou kunnen dat u er heel anders over denkt.

V4.1 Hoe eens of oneens bent u het ermee dat de overheid tot doel heeft dat mensen langdurig hulp bieden aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen?

- ☐ helemaal oneens
- ☐ oneens
- ☐ niet eens, niet oneens
- ☐ eens
- ☐ helemaal eens
- ☐ ik weet het niet

V4.2a t/m V4.2e

We vragen eerst hoe u denkt dat de situatie nu is.

Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de partijen hieronder nu, om ervoor te zorgen dat mensen langdurig hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verantwoor delijkheid	1 heel weinig verantwo or delijkheid	2 enige verantwoor de lijkheid	3 redelijk wat verantwoord e lijkheid	4 veel verantwoor de lijkheid	5 heel veel verantwoor de lijkheid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: vrijwilligersorganisaties, Stichting de Zonnebloem, ouderenbonden, buurtinitiatieven of kerken en andere religieuze organisaties.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

V4.3a t/m V4.3e

Stel dat u het voor het zeggen hebt in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de partijen hieronder dan willen geven, om ervoor te zorgen dat mensen langdurig hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ⓘ							
bedrijven ⓘ							

ⓘ Voorbeelden zijn: vrijwilligersorganisaties, Stichting de Zonnebloem, ouderenbonden, buurtinitiatieven of kerken en andere religieuze organisaties.

ⓘ Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V1.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

V4.4 Volgens u zouden burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen langdurig hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen.

Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers...

- ☐ om mee te betalen aan ondersteuning voor mantelzorgers
- ☐ om zich als vrijwilliger aan te melden bij sociale organisaties zoals De Zonnebloem
- ☐ om een boodschap of klusje te doen voor familie, burens of vrienden
- ☐ om zorg of begeleiding te bieden aan familieleden
- ☐ om bekenden aan te spreken als zij te weinig doen om anderen te helpen
- ☐ om informatie te zoeken over de manieren waarop hulp verleend kan worden aan familie, burens of vrienden
- ☐ anders, namelijk...

Routing: Intro 4.5A alleen gebruiken als V4.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

Intro 4.5A U zegt dat burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om langdurig hulp te verlenen. Misschien neemt u hier zelf ook al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 4.5B alleen gebruiken als V4.3a burgers = 'geen verantwoordelijkheid'

Intro 4.5B U zegt dat burgers geen verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om langdurig hulp te verlenen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 4.5C alleen gebruiken als V4.3a burgers = 'ik weet het niet'

Intro 4.5C U zegt niet te weten of burgers een verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om langdurig hulp te verlenen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

V4.5 Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik zou alleen meer verantwoordelijkheid nemen om langdurig hulp te verlenen..

- als ik hier voldoende geld voor heb
- als ik hier voldoende tijd voor heb
- als het niet te moeilijk is
- als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier
- als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg
- als het me weinig moeite kost
- als mensen die ik ken het ook doen
- anders, namelijk...

- ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen

- ik doe al het maximale

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V4.3b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V4.3c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V4.6 Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen langdurig hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen. Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid moet...

- mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen bij het geven van hulp aan mensen in hun omgeving
- mensen belonen met een vergoeding als ze mantelzorger of vrijwilliger worden
- regelen dat professionele zorgverleners af en toe mantelzorgers en vrijwilligers kunnen afwisselen
- regels stellen aan de maximale inzet die van mantelzorgers en vrijwilligers mag worden gevraagd
- voorlichting geven over hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen
- het organiseren van hulp verlenen aan mensen in de eigen omgeving loslaten en aan burgers overlaten
- anders, namelijk...

Het volgende deel van de vragenlijst gaat over verantwoordelijkheden wat betreft bestaanszekerheid.

Blok 5: Bestaanszekerheid

Ook in Nederland zijn er mensen die onder de armoedegrens leven.

Zelfs mensen met een baan kunnen niet altijd rondkomen van hun salaris.

Iedereen heeft recht op een inkomen om basisbehoeften zoals een woning, voeding en kleding te kunnen betalen.

V5.0 Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat mensen in Nederland geholpen worden als ze hun basisbehoeften niet kunnen betalen?

- ☐ helemaal niet belangrijk
- ☐ niet belangrijk
- ☐ niet onbelangrijk, niet belangrijk
- ☐ belangrijk
- ☐ heel erg belangrijk
- ☐ ik weet het niet

De overheid heeft als doel dat **mensen met een klein inkomen, toch hun basisbehoeften kunnen betalen.**

Dit is hoe de overheid naar bestaanszekerheid kijkt.

Het zou kunnen dat u er heel anders over denkt.

V5.1 Hoe eens of oneens bent u het ermee dat de overheid tot doel heeft dat mensen voldoende inkomen hebben om hun basisbehoeften te kunnen betalen?

- ☐ helemaal oneens
- ☐ oneens
- ☐ niet eens, niet oneens
- ☐ eens
- ☐ helemaal eens
- ☐ ik weet het niet

V5.1b Hoe moeilijk of makkelijk kunt u momenteel van uw inkomen rondkomen? Rondkomen wil zeggen dat u er de gebruikelijke noodzakelijke uitgaven van kan betalen.

- ☐ zeer moeilijk
- ☐ moeilijk
- ☐ eerder moeilijk
- ☐ eerder makkelijk
- ☐ makkelijk
- ☐ zeer makkelijk

V5.2a t/m V5.2e

We vragen eerst hoe u denkt dat de situatie nu is.

Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de partijen hieronder nu om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: vakbonden, kerken en andere religieuze organisaties, de Sociale Verzekeringsbank en organisaties zoals Stichting Leergeld of de voedselbank.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

V5.3a t/m V5.3e

Stel dat u het voor het zeggen hebt in Nederland.

Hoeveel verantwoordelijkheid zou u de partijen hieronder dan willen geven, om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen?

Geef uw antwoord voor elk van de volgende partijen.

	geen verant- woorde- lijkheid	1 heel weinig verant- woorde- lijkheid	2 enige verant- woordelijk- heid	3 redelijk wat verant- woordelijk- heid	4 veel verant- woordelijk- heid	5 heel veel verant- woordelijk- heid	ik weet het niet
burgers							
gemeenten							
de landelijke overheid							
maatschappelijke organisaties ①							
bedrijven ①							

① Voorbeelden zijn: vakbonden, kerken en andere religieuze organisaties, de Sociale Verzekeringsbank en organisaties zoals Stichting Leergeld of de voedselbank.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en eenmansbedrijfjes (ZZP-ers).

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V5.3b gemeenten ≥ 1 & ≤ 5 | V1.3c de landelijke overheid ≥ 1 & ≤ 5

V5.6 Volgens u zouden gemeenten en/of de landelijke overheid een zekere mate van verantwoordelijkheid moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen. Welke taak of taken vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

De overheid moet...

- burgers ondersteuning bieden bij het verkrijgen van een inkomen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een uitkering
- burgers stimuleren om zelf hun inkomen te verdienen, bijvoorbeeld mensen motiveren tot het vinden van een baan of opzetten van een eigen onderneming
- onnodige uitgaven ontmoedigen, bijvoorbeeld waarschuwen tegen het lenen van geld of reclame voor gok-websites verbieden
- voorlichting geven over hulp bij het rondkomen
- werkgevers een onkostenvergoeding geven voor het bieden van baankansen aan langdurig werklozen
- samen met werkgevers in de regio zoeken naar banen voor langdurig werklozen
- regels stellen over een reëel inkomen, bijvoorbeeld door de bijstand, de Algemene Ouderdomswet (AOW) of het wettelijk minimumloon te verhogen
- anders, namelijk...

V5.4a Ook burgers zouden ervoor kunnen zorgen dat mensen hun basisbehoeften kunnen betalen.

We willen eerst weten wat burgers die zelf (gemakkelijk) kunnen rondkomen, zouden kunnen betekenen voor anderen.

Welke mogelijkheden vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit het rijtje op de volgende pagina kiezen.

Ik vind dat **burgers die zelf (gemakkelijk) kunnen rondkomen...**

- gedrag en gewoontes moeten laten zien waarmee anderen geholpen kunnen zijn, bijvoorbeeld door goede kleding en meubels aan een kringloopwinkel te doneren
- financieel moeten bijdragen, bijvoorbeeld door eens een boodschap te doen voor iemand die moeilijk rond kan komen
- meer moeten geven aan goede doelen die mensen in Nederland ondersteunen
- zelf in actie moeten komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door mee te doen aan acties voor de Voedselbank
- bekenden moeten aanspreken als zij te weinig doen voor mensen die moeilijk kunnen rondkomen
- informatie moeten zoeken over wat er nodig is zodat iedereen zijn basisbehoeften kan betalen, bijvoorbeeld via websites zoals het Nibud of Geldwijzer
- anders, namelijk...
- Burgers hebben geen verantwoordelijkheid voor de bestaanszekerheid van anderen.

V5.4b We willen ook graag weten welke mogelijkheden u ziet voor burgers die zelf moeilijk rond kunnen komen. Welke mogelijkheden vindt u de belangrijkste?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik vind dat **burgers die zelf moeilijk rond kunnen komen..**

- gedrag en gewoontes moeten aanleren waardoor ze beter rond kunnen komen, bijvoorbeeld leren budgetteren
- gedrag en gewoontes moeten afleren die maken dat ze minder goed rond kunnen komen, bijvoorbeeld door te stoppen met kopen op krediet of impulsaankopen
- moeten proberen wat bij te verdienen
- professionele hulp moeten zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij schuldhulpverlening of de gemeente
- zelf in actie moeten komen door een baan of een stageplek te zoeken
- bekenden moeten aanspreken die te gemakkelijk denken over rondkomen met weinig geld
- informatie moeten zoeken over wat er nodig is zodat ze hun basisbehoeften kunnen betalen, bijvoorbeeld via websites zoals het Nibud of Geldwijzer
- anders, namelijk...

Routing: Intro 5.5A alleen gebruiken als V5.3a burgers ≥ 1 & ≤ 5

Intro 5.5A U zegt dat burgers een zekere mate van verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen. Misschien neemt u hier zelf ook al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 5.5B alleen gebruiken als V5.3a burgers = 'geen verantwoordelijkheid'

Intro 5.5B U zegt dat burgers geen verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

Routing: Intro 5.5C alleen gebruiken als V5.3a burgers = 'ik weet het niet'

Intro 5.5C U zegt niet te weten of burgers een verantwoordelijkheid zouden moeten hebben om ervoor te zorgen dat mensen in Nederland hun basisbehoeften kunnen betalen. Misschien neemt u hier zelf toch al verantwoordelijkheid voor, maar misschien ook niet.

V5.5 Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?

U mag maximaal 3 antwoorden uit onderstaand rijtje kiezen.

Ik zou alleen meer verantwoordelijkheid nemen als...

- als ik hier voldoende geld voor heb
- als ik hier voldoende tijd voor heb
- als het niet te moeilijk is
- als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier
- als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg
- als het me weinig moeite kost
- als mensen die ik ken het ook doen
- anders, namelijk...

- ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen

- ik doe al het maximale

Blok 6: Algemene vragen

Dan volgen er nu nog een aantal algemene vragen.

V6.1a t/m V6.1f

Hoe eens of oneens bent u het met elk van de volgende uitspraken?

	helemaal oneens	oneens	niet eens, niet oneens	eens	helemaal eens	ik weet het niet
A1 Wanneer ik plannen maak, ben ik er ook van overtuigd dat ik ze met succes zal uitvoeren.						
B2 Wanneer iets me de eerste keer niet lukt, bijt ik mij er in vast totdat het beter gaat.						
C3 Wanneer ik iets beslist wil, gaat het meestal fout.						
D4 Wanneer ik de indruk heb dat iets ingewikkeld is, begin ik er niet aan.						
E5 Ook bij onplezierige taken houd ik vol totdat ik klaar ben.						
F6 Ik heb er moeite mee om problemen in mijn leven goed op te lossen.						

V6.1g t/m V6.1l

Hoe eens of oneens bent u het met elk van de volgende uitspraken?

	helemaal oneens	oneens	niet eens, niet oneens	eens	helemaal eens	ik weet het niet
Wanneer ik heb besloten iets te doen, dan doe ik het ook.						
Wanneer ik aan iets nieuws begin, moet ik snel het idee hebben dat ik op de goede weg ben, want anders houd ik ermee op.						
Onverwachte problemen brengen mij snel uit mijn evenwicht.						
Wanneer ik een fout maak, ga ik juist extra mijn best doen.						
Ik begin niet aan het leren van nieuwe dingen, wanneer ze mij te moeilijk lijken.						
Ik twijfel aan mijzelf.						

V6.2 Als ik een probleem heb, reageer ik gewoonlijk door...

Kies maximaal 2 van de volgende antwoorden

- ☐ het probleem te negeren en door te gaan alsof er niets aan de hand is
- ☐ te piekeren over wat ik verkeerd heb gedaan
- ☐ actie te ondernemen en het probleem zo snel mogelijk de wereld uit te helpen
- ☐ een vriend of vriendin te bellen voor troost en advies
- ☐ mijn gevoelens te uiten en zo de stress te verminderen
- ☐ mezelf gerust te stellen en te bedenken dat het eerder ook goed afliep
- ☐ afleiding te zoeken en wat anders te gaan doen
- ☐ Geen van deze

V6.3 Voor officiële instanties moeten er soms formulieren worden ingevuld.

Denk aan de belastingaangifte, het aanvragen van een paspoort of rijbewijs, of het aanvragen van een uitkering of toeslagen.

Kunt u deze formulieren zelf invullen of hebt u hierbij hulp nodig?

- ☐ ik heb nooit hulp nodig
- ☐ soms
- ☐ regelmatig
- ☐ ik heb altijd of bijna altijd hulp nodig
- ☐ Ik heb nog nooit een formulier hoeven invullen

V6.4 Zijn er mensen die u langdurig hulp kunnen bieden als u dat nodig hebt?

Denk aan hulp gedurende 3 of meer maanden van uw partner, kinderen, verdere familie, vrienden of buren. Dit kan lichamelijke zorg of geestelijke steun zijn, maar ook praktische hulp zoals de administratie regelen of een boodschap doen.

- ☐ nee, niemand
- ☐ ja, 1 persoon
- ☐ ja, 2-3 personen
- ☐ ja, 4-6 personen
- ☐ ja, 7 of meer personen

V6.5 Zijn er mensen die u financiële hulp kunnen bieden als u dat nodig hebt?

- ☐ nee, niemand
- ☐ ja, 1 persoon
- ☐ ja, 2-3 personen
- ☐ ja, 4-6 personen
- ☐ ja, 7 of meer personen

V6.6 Hoe eens of oneens bent u het met de volgende uitspraak?

Over het algemeen zijn de meeste mensen wel te vertrouwen.

- ☐ helemaal oneens
- ☐ oneens
- ☐ niet eens, niet oneens
- ☐ mee eens
- ☐ helemaal mee eens
- ☐ ik weet het niet

V6.7 Hoeveel vertrouwen hebt u op dit moment in de volgende instellingen in Nederland?

	helemaal geen vertrouwen	een beetje vertrouwen	redelijk wat vertrouwen	veel vertrouwen	heel veel vertrouwen	ik weet het niet
gemeenten						
de landelijke overheid						
maatschappelijke organisaties ①						
bedrijven ①						

① Dit zijn organisaties die staan voor de belangen van allerlei groepen in de samenleving. Denk bijvoorbeeld aan de consumentenbond, vakbonden, vrijwilligersorganisaties, Stichting Natuur en Milieu of de Voedselbank.

① Dit omvat alle bedrijven van groot naar klein: grote bedrijven en multinationals, middelgrote en kleine bedrijven (MKB en eenmansbedrijven (ZZP-ers).

V6.8a t/m V6.8f

Hoe eens of oneens bent u het met elk van de volgende uitspraken?

	helemaal oneens	oneens	niet eens, niet oneens	eens	helemaal eens	ik weet het niet
De overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik.						
Ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken.						
De meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen.						
Het zou goed zijn als burgers meer konden meebeslissen over belangrijke politieke kwesties.						
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de regering doet.						
Het zou goed zijn als het bestuur van het land werd overgelaten aan enkele krachtige leiders.						

V6.9 Bent u eigenaar of bestuurder van een bedrijf?

- ☐ ja
- ☐ nee

Routing: Volgende vraag alleen stellen als V6.9 = 'Ja'

V6.10 Heeft u personeel in dienst?

- ☐ nee, het is een eenmansbedrijf
- ☐ ja

V6.11 Hoe zou u over het algemeen uw gezondheid noemen?

- ☐ slecht
- ☐ matig
- ☐ goed
- ☐ zeer goed
- ☐ uitstekend

V6.12 Hoe geïnteresseerd bent u in politieke onderwerpen?

- ☐ zeer geïnteresseerd
- ☐ tamelijk geïnteresseerd
- ☐ niet geïnteresseerd

V6.13 In hoeverre beschouwt u zichzelf als politiek links of politiek rechts? ⓘ

- zeer links
- gematigd links
- niet links en niet rechts
- gematigd rechts
- zeer rechts
- weet niet

Politiek links wil een sterke en sociale overheid die zorgt voor een gelijke en eerlijke verdeling.

Politiek rechts wil een overheid die zich weinig bemoeit met burgers en meer overlaat aan de vrije markt en burgers.

V6.14 Wat vindt u op dit moment de grootste en/of belangrijkste problemen in ons land?

Bijvoorbeeld: Waar bent u zeer negatief of boos over, of waar schaamt u zich voor als het om de Nederlandse samenleving gaat?

U kunt hieronder uw antwoorden opschrijven.

V6.15 En wat vindt u juist goed gaan in ons land?

Bijvoorbeeld: Waar bent u zeer positief of blij over, of trots als het gaat om de Nederlandse samenleving gaat?

U kunt hieronder uw antwoorden opschrijven.

V6.16 We willen tot slot graag weten hoe u vindt dat het gaat met Nederland. Vindt u dat het al met al de verkeerde of de goede kant op gaat in Nederland?

- duidelijk de verkeerde kant op
- iets meer de verkeerde dan de goede kant op
- iets meer de goede dan de verkeerde kant op
- duidelijk de goede kant op
- ik weet het niet

U bent nu klaar.

Heel hartelijk bedankt voor uw medewerking!

B Tabellen per opgave en naar politieke oriëntatie

B.1 Gezond leven

Tabel B.1 Aangevinkte opties: overheidstaken bij gezond leven (in procenten)^a

De overheid moet...	% aan- gevinkt
gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld door fruit en groente of sportlidmaatschappen goedkoper te maken	67
zorgen dat scholen aan kinderen leren wat gezond leven is, bijvoorbeeld door afspraken over tussendoortjes, lunch en traktaties	44
ongewenst gedrag ontmoedigen, bijvoorbeeld door zoetheid, tabak en alcohol duurder te maken	29
mogelijkheden bieden om meer te bewegen, bijvoorbeeld door meer sportvoorzieningen op straat of in parken	28
regels opleggen aan bedrijven om gezonde producten te maken	27
voorlichting geven over gezond leven	27
zorgen dat bedrijven het gemakkelijker maken om gezond te leven, bijvoorbeeld door goede informatie op verpakkingen te geven	22
regels opleggen die gezond gedrag verplicht stellen of ongezond gedrag verbieden, bijvoorbeeld door een verbod op roken op terrassen	16
het organiseren van gezond leven loslaten en aan burgers overlaten	6
anders, namelijk...	2

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.2 Aangevinkte opties: burgertaken bij gezond leven (in procenten)^a

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers om...	% aan- gevinkt
gezond gedrag en gewoontes aan te leren, bijvoorbeeld door gezonder te eten of meer te bewegen	78
ongezond gedrag en gewoontes af te leren, bijvoorbeeld door minder suiker, vet of alcohol te gebruiken	61
hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij de huisarts, diëtist of psycholoog	49
informatie te zoeken over hoe je gezonder kunt leven, bijvoorbeeld op internet of door het lezen van etiketten op producten	35
zelf in actie te komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door ongezonde producten te boycotten	18
zelf mee te betalen aan gezond leven, bijvoorbeeld door een sportschoolabonnement te nemen	15
bekenden aan te spreken als ze ongezond gedrag laten zien	6
anders, namelijk...	2

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.3 Aangevinkte opties: voorwaarden om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor gezond leven (in procenten)^a

Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?	% aangevinkt
als ik hier voldoende geld voor heb	34
als ik hier voldoende tijd voor heb	26
als het niet te moeilijk is	22
als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier	18
als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg	29
als het me weinig moeite kost	17
als mensen die ik ken het ook doen	6
anders, namelijk...	4
ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen	5
ik doe al het maximale	23

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

B.2 Leven Lang Ontwikkelen

Tabel B.4 Aangevinkte opties: overheidstaken bij Leven Lang Ontwikkelen (in procenten)^a

De overheid moet...	% aan- gevinkt
ondersteuning bieden, bijvoorbeeld mensen informeren over het aanbod van cursussen voor bijscholing of omscholing	54
gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld via een financiële vergoeding vooraf of na afronding van een cursus	53
voorlichting geven over mogelijkheden voor het blijven leren en ontwikkelen	48
zorgen dat opleidingscentra door het hele land verschillende opleidingen aanbieden	44
advies geven over welke beroepen tot goede baankansen leiden	34
regels stellen, bijvoorbeeld verplicht stellen dat mensen elke 5 jaar een bijscholingscursus afronden	9
het organiseren van blijven leren en ontwikkelen loslaten en aan burgers overlaten	7
anders, namelijk...	2

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.5 Aangevinkte opties: burgertaken bij Leven Lang Ontwikkelen (in procenten)^a

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers om...	% aan- gevinkt
de werkgever te vragen om bij te dragen aan kosten voor een cursus of opleiding	62
zelf ontwikkelingen in hun eigen werk bij te houden	57
informatie te zoeken over kansen voor eigen bijscholing of omscholing	47
eigen vaardigheden en kennis actief door te geven aan anderen	42
hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij collega's of bij organisaties zoals het UWV	40
op eigen kosten een cursus of opleiding te volgen	10
bekenden aan te spreken als die te weinig doen om zich te blijven ontwikkelen	3
anders, namelijk...	1

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.6 Aangevinkte opties: voorwaarden om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor
Leven Lang Ontwikkelen (in procenten)^a

Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?	% aan- gevinkt
als ik hier voldoende geld voor heb	35
als ik hier voldoende tijd voor heb	49
als het niet te moeilijk is	11
als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier	42
als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg	44
als het me weinig moeite kost	9
als mensen die ik ken het ook doen	4
anders, namelijk...	5
ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen	7
ik doe al het maximale	9

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VW2022)

B.3 Duurzaam energiegebruik

Tabel B.7 Aangevinkte opties: overheidstaken bij duurzaam energiegebruik (in procenten)^a

De overheid moet...	% aan- gevinkt
woningcorporaties en particuliere verhuurders verplichten om woningen te verduurzamen	65
voorlichting geven over duurzaam energiegebruik, bijvoorbeeld via buurtbijeenkomsten of via folders	43
zorgen dat burgers mee kunnen praten en denken bij plannen voor zonneweides of windenergieprojecten in de woonomgeving	40
burgergroepen met geld en advies ondersteunen bij het opzetten van een eigen grote zonneweide of windmolenpark	31
Burgers en bedrijven via wetten verplichten tot zuinig energiegebruik	27
met subsidies buitenlandse bedrijven lokken om te investeren in duurzame energieprojecten in Nederland	14
het organiseren van duurzamer energiegebruik in de Nederlandse samenleving loslaten en aan burgers overlaten	6
anders, namelijk...	6

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.8 Aangevinkte opties: burgertaken bij duurzaam energiegebruik (in procenten)^a

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers om...	% aan- gevinkt
duurzaam gedrag en gewoontes aan te leren, bijvoorbeeld door de fiets te pakken in plaats van de auto, korter te douchen of minder te vliegen.	78
zelf mee te betalen aan verduurzaming, bijvoorbeeld door zelf te betalen voor energiezuinige lampen of het isoleren van een huis	46
informatie te zoeken over de veranderingen die nodig zijn om duurzamer te leven	43
zelf in actie te komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door samen met buurtbewoners zonnepanelen te laten plaatsen	39
hulp te zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij een energieadviseur	28
bekenden aan te spreken als ze niet-duurzaam gedrag vertonen	8
anders, namelijk..	3

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.9 Aangevinkte opties: voorwaarden om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor duurzaam energiegebruik (in procenten)^a

Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?	% aan- gevinkt
als ik hier voldoende geld voor heb	54
als ik hier voldoende tijd voor heb	14
als het niet te moeilijk is	20
als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier	34
als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg	40
als het me weinig moeite kost	12
als mensen die ik ken het ook doen	5
anders, namelijk...	4
ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen	4
ik doe al het maximale	14

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VW2022)

B.3.1 Duurzame energieopwekking in grootschalige zon- of windenergieprojecten

Tabel B.10 Aangevinkte opties: overheidstaken bij duurzame energieopwekking in grootschalige energieprojecten (in procenten)^a

De overheid kan...	% aan- gevinkt
zorgen dat iedereen mee kan doen	29
zorgen dat iedereen meeprofiteert	31
het risico dragen	25
zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld	34
zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten	28
kennis en vaardigheden inbrengen	14
betrouwbare informatie geven	25
zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden	19
zorgen voor de benodigde financiële investering	48
rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze	27
anders, namelijk..	1

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VW2022)

Tabel B.11 Aangevinkte opties: taken voor bedrijven bij duurzame energieopwekking in grootschalige energieprojecten (in procenten)^a

Bedrijven kunnen...	% aan- gevinkt
zorgen dat iedereen mee kan doen	15
zorgen dat iedereen meeprofiteert	22
het risico dragen	27
zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld	19
zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten	40
kennis en vaardigheden inbrengen	41
betrouwbare informatie geven	24
zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden	12
zorgen voor de benodigde financiële investering	46
rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze	21
anders, namelijk...	1

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.12 Aangevinkte opties: burgertaken bij duurzame energieopwekking in grootschalige energieprojecten (in procenten)^a

Burgers kunnen...	% aan- gevinkt
zorgen dat iedereen mee kan doen	38
zorgen dat iedereen meeprofiteert	35
het risico dragen	3
zorgen dat kosten en opbrengsten eerlijk worden verdeeld	33
zorgen voor een goede kwaliteit van zulke projecten	18
kennis en vaardigheden inbrengen	20
betrouwbare informatie geven	19
zorgen voor voldoende inspraak van omwonenden	36
zorgen voor de benodigde financiële investering	14
rekening houden met belang van omwonenden bij de locatiekeuze	36
anders, namelijk...	2

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

B.4 Hulp verlenen

Tabel B.13 Aangevinkte opties: overheidstaken bij hulp verlenen (in procenten)^a

De overheid moet...	% aan- gevinkt
mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen bij het geven van hulp aan mensen in hun omgeving	67
regelen dat professionele zorgverleners af en toe mantelzorgers en vrijwilligers kunnen afwisselen	57
mensen belonen met een vergoeding als ze mantelzorger of vrijwilliger worden	57
voorlichting geven over hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen	29
regels stellen aan de maximale inzet die van mantelzorgers en vrijwilligers mag worden gevraagd	26
het organiseren van hulp verlenen aan mensen in de eigen omgeving loslaten en aan burgers overlaten	5
anders, namelijk...	3

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.14 Aangevinkte opties: burgertaken bij hulp verlenen (in procenten)^a

Ik vind het de verantwoordelijkheid van burgers om...	% aan- gevinkt
een boodschap of klusje te doen voor familie, buren of vrienden	85
zorg of begeleiding te bieden aan familieleden	64
informatie te zoeken over de manieren waarop hulp verleend kan worden aan familie, buren of vrienden	46
zich als vrijwilliger aan te melden bij sociale organisaties zoals De Zonnebloem	16
mee te betalen aan ondersteuning voor mantelzorgers	11
bekenden aan te spreken als zij te weinig doen om anderen te helpen	7
anders, namelijk..	3

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.15 Aangevinkte opties: voorwaarden om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor hulp verlenen (in procenten)^a

Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?	% aangevinkt
als ik hier voldoende geld voor heb	22
als ik hier voldoende tijd voor heb	55
als het niet te moeilijk is	24
als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier	7
als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg	41
als het me weinig moeite kost	12
als mensen die ik ken het ook doen	6
anders, namelijk...	6
ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen	8
ik doe al het maximale	11

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VW2022)

B.5 Bestaanszekerheid

Tabel B.16 Aangevinkte opties: overheidstaken bij bestaanszekerheid (in procenten)^a

De overheid moet...	% aan- gevinkt
burgers stimuleren om zelf hun inkomen te verdienen, bijvoorbeeld mensen motiveren tot het vinden van een baan of opzetten van een eigen onderneming	51
regels stellen over een reëel inkomen, bijvoorbeeld door de bijstand, de Algemene Ouderdomswet (AOW) of het wettelijk minimumloon te verhogen	50
onnodige uitgaven ontmoedigen, bijvoorbeeld waarschuwen tegen het lenen van geld of reclame voor gok-websites verbieden	43
samen met werkgevers in de regio zoeken naar banen voor langdurig werklozen	35
voorlichting geven over hulp bij het rondkomen	29
burgers ondersteuning bieden bij het verkrijgen van een inkomen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een uitkering	29
werkgevers een onkostenvergoeding geven voor het bieden van baankansen aan langdurig werklozen	25
anders, namelijk...	5

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VW2022)

Tabel B.17 Aangevinkte opties: burgertaken bij bestaanszekerheid, uitgesplitst voor mensen die zelf gemakkelijk en moeilijk kunnen rondkomen (in procenten)^a

Ik vind dat burgers die zelf (gemakkelijk) kunnen rondkomen...	% aan- gevinkt
gedrag en gewoontes moeten laten zien waarmee anderen geholpen kunnen zijn, bijvoorbeeld door goede kleding en meubels aan een kringloopwinkel te doneren	44
zelf in actie moeten komen in de eigen omgeving, bijvoorbeeld door mee te doen aan acties voor de Voedselbank	34
Burgers hebben geen verantwoordelijkheid voor de bestaanszekerheid van anderen	26
financieel moeten bijdragen, bijvoorbeeld door eens een boodschap te doen voor iemand die moeilijk rond kan komen	23
informatie moeten zoeken over wat er nodig is zodat iedereen zijn basisbehoeften kan betalen, bijvoorbeeld via websites zoals het Nibud of Geldwijzer	19
meer moeten geven aan goede doelen die mensen in Nederland ondersteunen	15
anders, namelijk..	7
bekenden moeten aanspreken als zij te weinig doen voor mensen die moeilijk kunnen rondkomen	6

Ik vind dat burgers die zelf moeilijk rond kunnen komen...	% aan- gevinkt
gedrag en gewoontes moeten aanleren waardoor ze beter rond kunnen komen, bijvoorbeeld leren budgetteren	57
professionele hulp moeten zoeken als het zelf niet lukt, bijvoorbeeld bij schuldhulpverlening of de gemeente	56
gedrag en gewoontes moeten afleren die maken dat ze minder goed rond kunnen komen, bijvoorbeeld door te stoppen met kopen op krediet of impulsaankopen	52
zelf in actie moeten komen door een baan of een stageplek te zoeken	39
informatie moeten zoeken over wat er nodig is zodat ze hun basisbehoeften kunnen betalen, bijvoorbeeld via websites zoals het Nibud of Geldwijzer	24
moeten proberen wat bij te verdienen	19
bekenden moeten aanspreken die te gemakkelijk denken over rondkomen met weinig geld	4
anders, namelijk...	4

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

Tabel B.18 **Aangevinkte opties: voorwaarden om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor bestaanszekerheid (in procenten)^a**

Onder welke voorwaarden zou u (nog) meer verantwoordelijkheid willen nemen?	% aan- gevinkt
als ik hier voldoende geld voor heb	33
als ik hier voldoende tijd voor heb	31
als het niet te moeilijk is	16
als ik er zelf ook beter van word, financieel of op een andere manier	11
als ik weet dat ik de juiste ondersteuning krijg	31
als het me weinig moeite kost	11
als mensen die ik ken het ook doen	5
anders, namelijk...	5
ik ben op dit moment niet bereid om (meer) verantwoordelijkheid te nemen	15
ik doe al het maximale	13

a Deelnemers mochten maximaal drie opties aanvinken uit deze lijst.

Bron: SCP (VV2022)

B.6 Politieke oriëntatie

Tabel B.19 Overeenkomsten en verschillen tussen politiek links en rechts voor overheidstaken, per opgave (in procenten)^a

GEZOND LEVEN			
De overheid moet...	% aan- gevinkt	links %	rechts %
gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld door fruit en groente of sportlidmaatschappen goedkoper te maken	67		
zorgen dat scholen aan kinderen leren wat gezond leven is, bijvoorbeeld door afspraken over tussendoortjes, lunch en traktaties	44		
ongewenst gedrag ontmoedigen, bijvoorbeeld door zoetigheid, tabak en alcohol duurder te maken	29	37	26
mogelijkheden bieden om meer te bewegen, bijvoorbeeld door meer sportvoorzieningen op straat of in parken	28		
regels opleggen aan bedrijven om gezonde producten te maken	27	33	20
voorlichting geven over gezond leven	27	24	31
zorgen dat bedrijven het gemakkelijker maken om gezond te leven, bijvoorbeeld door goede informatie op verpakkingen te geven	22		
regels opleggen die gezond gedrag verplicht stellen of ongezond gedrag verbieden, bijvoorbeeld door een verbod op roken op terrassen	16		
het organiseren van gezond leven loslaten en aan burgers overlaten	6	2	7
anders, namelijk...	2		
LEVEN LANG ONTWIKKELEN			
De overheid moet...	% aan- gevinkt	links %	rechts %
ondersteuning bieden, bijvoorbeeld mensen informeren over het aanbod van cursussen voor bijscholing of omscholing	54	58	51
gewenst gedrag stimuleren, bijvoorbeeld via een financiële vergoeding vooraf of na afronding van een cursus	53	58	49
voorlichting geven over mogelijkheden voor het blijven leren en ontwikkelen	48		
zorgen dat opleidingscentra door het hele land verschillende opleidingen aanbieden	44		
advies geven over welke beroepen tot goede baankansen leiden	34	31	37
regels stellen, bijvoorbeeld verplicht stellen dat mensen elke 5 jaar een bijscholingscursus afronden	9		
het organiseren van blijven leren en ontwikkelen loslaten en aan burgers overlaten	7	5	10
anders, namelijk...	2		

DUURZAAMHEID

De overheid moet...	% aan- gevinkt	links %	rechts %
woningcorporaties en particuliere verhuurders verplichten om woningen te verduurzamen	65	71	65
voorlichting geven over duurzaam energiegebruik, bijvoorbeeld via buurtbijeenkomsten of via folders	43	40	49
zorgen dat burgers mee kunnen praten en denken bij plannen voor zonneweides of windenergieprojecten in de woonomgeving	40		
burgergroepen met geld en advies ondersteunen bij het opzetten van een eigen grote zonneweide of windmolenpark	31	36	28
burgers en bedrijven via wetten verplichten tot zuinig energiegebruik	27	36	22
met subsidies buitenlandse bedrijven lokken om te investeren in duurzame energieprojecten in Nederland	14		
het organiseren van duurzamer energiegebruik in de Nederlandse samenleving loslaten en aan burgers overlaten	6	3	11
anders, namelijk...	6		

HULP VERLENEN

De overheid moet...	% aan- gevinkt	links %	rechts %
mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen bij het geven van hulp aan mensen in hun omgeving	67		
regelen dat professionele zorgverleners af en toe mantelzorgers en vrijwilligers kunnen afwisselen	57	63	56
mensen belonen met een vergoeding als ze mantelzorger of vrijwilliger worden	57		
voorlichting geven over hulp verlenen aan bekenden met gezondheidsproblemen of beperkingen	29		
regels stellen aan de maximale inzet die van mantelzorgers en vrijwilligers mag worden gevraagd	26		
het organiseren van hulp verlenen aan mensen in de eigen omgeving loslaten en aan burgers overlaten	5		
anders, namelijk...	3		

BESTAANSZEKERHEID

De overheid moet...	% aan- gevinkt	links %	rechts %
burgers stimuleren om zelf hun inkomen te verdienen, bijvoorbeeld mensen motiveren tot het vinden van een baan of opzetten van een eigen onderneming	51	42	65
regels stellen over een reëel inkomen, bijvoorbeeld door de bijstand, de Algemene Ouderdomswet (AOW) of het wettelijk minimumloon te verhogen	50	62	41
onnodige uitgaven ontmoedigen, bijvoorbeeld waarschuwen tegen het lenen van geld of reclame voor gok-websites verbieden	43		
samen met werkgevers in de regio zoeken naar banen voor langdurig werklozen	35		
voorlichting geven over hulp bij het rondkomen	29		
burgers ondersteuning bieden bij het verkrijgen van een inkomen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een uitkering	29	38	18
werkgevers een onkostenvergoeding geven voor het bieden van baankansen aan langdurig werklozen	25		
anders, namelijk...	5		

a Waar het verschil tussen links en rechts significant is (binomiale regressie; $p < 0,05$), is het percentage voor links en rechts los genoemd.

Bron: SCP (VV2022)